

triv v Ukraini" [Prerequisites formation of a network of multimodal transport and logistics centers in Ukraine]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 34 (2011): 217-222.

Preiher, D. K., Sobkevych, O. V., and Yemelianova, O. Yu. *Stratehichni napriamy rozvytku transportnoi haluzi Ukrainy u pisliakryzovyi period* [Strategic directions of development of the transport sector in Ukraine in the post-crisis period]. Kyiv: NISD, 2012.

"Rozvytku multymodalnoho transportu i lohystychnykh protsesiv v Ukraini spryiatymut ievropeiski fakhivtsi" [Development of multimodal transport and logistics processes in Ukraine will help European professionals]. <http://www.mtu.gov.ua/uk/anons/29586.html>

Realizatsiia potentsialu transportnoi infrastruktury Ukrainy v stratehii postkryzovoho ekonomichnoho rozvytku [Realization of Ukraine's transport infrastructure in the post-crisis economic development strategy]. Kyiv: NISD, 2011.

Shyriaieva, S. V., and Konrad, T. I. "Analiz suchasnoho stanu orhanizatsii avtomobilno-zaliznychnykh perevezhen vanta-

zhiv v Ukraini" [Analysis of the current state of road and rail transport of goods in Ukraine]. http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/26_2_2013/363-369.pdf

Sobkevych, O. V., and Yemelianova, O. Yu. "Shchodo shliakhiv rozvytku multymodalnykh (kombinovanykh) perevezhen v Ukraini : analitychna zapyska" [As for ways to develop multimodal (combined) transport in Ukraine: Policy Briefing]. <http://www.niss.gov.ua/articles/599/>

Sobkevych, O. V., Mykhailychenko, K. M., and Yemelianova, O. Yu. *Modernizatsiini priorytety reformuvannia transportno-dorozhnyoho kompleksu v Ukraini* [Modernization priorities for reforming the transport system in Ukraine]. Kyiv: NISD, 2013.

Tsvetov, Yu. M., Kutakh, O. P., and Makarenko, M. V. *Kontseptsiia prohramy formuvannia merezhi lohystychnykh tsestriv v systemi mizhnarodnykh transportnykh korydoriv Ukrainy* [Concept formation of a network of logistics centers in the international corridors of Ukraine]. Kyiv: KUETT, 2003.

УДК 338.43.02:330.341.1 (447)

ПОЄДНАННЯ ДЕРЖАВНИХ І РИНКОВИХ РЕГУЛЯТОРІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ГОРБАТЮК О. В.

УДК 338.43.02:330.341.1 (447)

Горбатюк О. В. Поєднання державних і ринкових регуляторів інноваційного розвитку сільського господарства

У статті проаналізовано сучасний стан і нормативне забезпечення державних і ринкових регуляторів інноваційного розвитку сільського господарства в Україні. Аналізуючи, систематизуючи та узагальнюючи наукові праці багатьох учених, було розглянуто визначення державної підтримки. У результаті дослідження було зазначено, що на можливостях впровадження інновацій у сільському господарстві позначається певна специфіка галузі. Інновація у сільськогосподарському виробництві потребує попередньої оцінки її впливу на аграрний фонд, біологічні активи тощо. За рахунок цих факторів у сільському господарстві вищий ризик при впровадженні інновацій. Для активізації розвитку організаційних форм впровадження інновацій у сільському господарстві України необхідно залучити не тільки державні, а й ринкові регулятори інноваційного розвитку сільського господарства. Подальший розвиток у даному напрямі дозволить удосконалити організаційно-економічний механізм трансферу інновацій за допомогою повноцінної організаційної інфраструктури впровадження інновацій у сільському господарстві та сформувати національну інноваційну модель сталого розвитку аграрного сектора економіки України.

Ключові слова: державне регулювання, ринок, трансфер, дифузія, інновація, сільське господарство.

Бібл.: 12.

Горбатюк Олександр Вікторович – аспірант, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (вул. Героїв Оборони, 10, Київ, 03680, Україна)

E-mail: _aspirant_@mail.ru

УДК 338.43.02:330.341.1 (447)

Горбатюк А. В. Сочетание государственных и рыночных регуляторов инновационного развития сельского хозяйства

В статье проанализировано современное состояние и нормативное обеспечение государственных и рыночных регуляторов инновационного развития сельского хозяйства в Украине. Анализируя, систематизируя и обобщая научные труды многих ученых, было рассмотрено определение государственной поддержки. В результате исследования было отмечено, что на возможностях внедрения инноваций в сельском хозяйстве сказывается определенная специфика отрасли. Инновация в сельскохозяйственном производстве требует предварительной оценки ее влияния на аграрный фонд, биологические активы и т. д. За счет этих факторов в сельском хозяйстве выше риск при внедрении инноваций. Для активизации развития организационных форм внедрения инноваций в сельском хозяйстве Украины необходимо привлечь не только государственные, но и рыночные регуляторы инновационного развития сельского хозяйства. Дальнейшее развитие в данном направлении позволит усовершенствовать организационно-экономический механизм трансфера инноваций с помощью полноценной организационной инфраструктуры внедрения инноваций в сельском хозяйстве и сформировать национальную инновационную модель устойчивого развития аграрного сектора экономики Украины.

Ключевые слова: государственное регулирование, рынок, трансфер, диффузия, инновация, сельское хозяйство.

Библ.: 12.

Горбатюк Александр Викторович – аспирант, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики» (ул. Героев Оборони, 10, Киев, 03680, Украина)

E-mail: _aspirant_@mail.ru

UDC 338.43.02:330.341.1 (447)

Horbatyuk O. V. Combination of State and Market Regulators of Innovation Development of Agriculture

The article analyses the modern state and regulatory provision of state and market regulators of innovation development of agriculture in Ukraine. Analysing, systemising and generalising scientific works of many scientists the article considers definition of state support. In the result of the study the article marks out that certain specific features of the branch influence possibilities of introducing innovations in agriculture. Innovation in agricultural production requires preliminary assessment of its influence upon the agrarian fund, biological assets, etc. Due to these factors the risk of introducing innovations is higher in agriculture. In order to activate development of organisational forms of introduction of innovations in agriculture of Ukraine it is necessary to attract not only state but also market regulators of innovation development of agriculture. Further development in this direction would allow improvement of the organisational and economic mechanism of transfer of innovations with the help of full-value organisational infrastructure of introduction of innovations in agriculture and formation of the national innovation model of sustainable development of the agrarian sector of Ukrainian economy.

Key words: state regulation, market, transfer, diffusion, innovation, agriculture.

Bibl.: 12.

Horbatyuk Oleksandr V. – Postgraduate Student, National Science Centre «Institute of Agricultural Economy» (vul. Geroyiv Oborony, 10, Kyiv, 03680, Ukraine)

E-mail: _aspirant_@mail.ru

Сільське господарство України має свої особливості, тому вирішення проблеми раціонального поєднання державних і ринкових регуляторів інноваційного розвитку має носити суто індивідуальний характер. У чистому вигляді методи, які застосовувались у розвинутих ринкових економіках і ґрунтуються на теоретичних розробках провідних працях учених Д. Кейнса, Й. Шумпетера, неприйнятні для України, оскільки її економіка поєднує окремі чинники, котрі вимагають застосування як державних, так і ринкових регуляторів.

Державне регулювання є обов'язковим атрибутом реальних економічних систем як централізованої, так і ринкової орієнтації. В умовах адміністративно-командної системи воно мало назву економічного регулювання і означало активний вплив держави на економічні процеси за допомогою адміністративних, фінансових, податкових, цінових та інших економічних важелів [1].

Аналіз державних регуляторів інноваційного розвитку сільського господарства доцільно розпочинати з аналізу її інституціонального забезпечення. Предметом аналізу інституціонального забезпечення державних регуляторів інноваційного розвитку сільського господарства є сукупність державних установ, організацій та ресурсів, що мають за своїм призначенням безпосередній вплив на обсяги та результати ринкових процесів, тобто на формування попиту та пропозиції, доходів, дотацій, субсидій, цін суб'єктів аграрного ринку.

Органами державного управління сільським господарством є міністерства. У багатьох країнах вони безпосередньо через свої відповідні структурні підрозділи здійснюють державне регулювання.

У сучасних наукових дослідженнях система державне та ринкове регулювання інноваційного розвитку сільського господарства виражається такими складовими, як державна підтримка та ринок інновацій. Проблемі поєднання державних і ринкових регуляторів інноваційного розвитку сільського господарства України присвятили свої наукові праці такі провідні науковці: Ю. Лупенко [8], П. Саблук [1], М. Дем'яненко [4], О. Шпикуняк [1], В. Жук [6, 8], С. Мочерний [3], М. Коденська [12], Ю. Лузан [6], та ін.

Метою даної статті є розширення теоретичних засад і аналіз нормативної бази державного регулювання, ринкових регуляторів інноваційного розвитку сільського господарства та висвітлення раціонального поєднання державних і ринкових регуляторів інноваційного розвитку сільського господарства.

Державні регулятори інноваційного розвитку сільського господарства передбачають комплекс організаційних, економічних і правових заходів, що здійснюються державою з метою ефективного використання об'єктів інтелектуальної власності. В Україні державне регулювання інтелектуальної власності здійснюється в таких напрямках регулювання:

- ✦ результатів творчої діяльності;
- ✦ взаємовідносин з фізичними особами, які є творцями або користувачами об'єктів права інтелектуальної власності;
- ✦ відносин з організаціями, що розробляють або використовують об'єкти права інтелектуальної власності;

- ✦ відносин із організаціями, що розробляють або використовують об'єкти права інтелектуальної власності [2].

Щоб зрозуміти сутність державних регуляторів сільського господарства, провідні науковці пропонують визначення поняття «державна підтримка аграрного сектора». Мочерний С. В. наголошує, що «державне регулювання економіки – вплив держави в особі державних органів на економічні об'єкти і процеси і що у них здійснюються, щоб надати процесам організований характер, впорядкувати дії економічних суб'єктів, забезпечити дотримання законів, державних і громадських інтересів» [3].

Дем'яненко М. Я. на зборах Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників зазначив: «Метою державної аграрної політики є: підтримка прибутковості сільськогосподарських товаровиробників і стабільної економічної ситуації в галузі, забезпечення продовольчої безпеки, конкурентоспроможних товаровиробників у міжнародному поділі праці, упередження негативних процесів міграції праці тощо» [4].

Економічна енциклопедія трактує вказане визначення таким чином: «Державне регулювання – форма цілеспрямованої політики та реальних дій держави, визначення політичних, правових та фінансово-економічних важелів щодо забезпечення розвитку підприємництва, підтримки суб'єктів і об'єктів підприємницької діяльності, забезпечення чи підтримки функціонування в їх заданому режимі. Регулювання за допомогою здійснення системи заходів, які регламентують діяльність господарюючих суб'єктів шляхом адміністративних чинників (законів, постанов, інших нормативних актів), кредитно-фінансових важелів, організаційно-методичних, податкових механізмів тощо» [5].

Ю. Я. Лузан і В. М. Жук зазначають, що «державна підтримка – цілеспрямоване державне регулювання виробничої діяльності шляхом спрямування бюджетних коштів за відповідними програмами соціально-економічного розвитку» [6].

Проаналізувавши визначення, запропоновані науковцями, ми дотримуємося думки та визначення, науковців Лузана Ю. Я., Жука В. М.

Дослідження проблематики методології державного регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності та впровадження інновацій дає змогу класифікувати певним чином методи державного регулювання.

До методів прямої дії відносять такі, що в основі мають імперативний (владний) зміст, тобто є за своєю правовою суттю адміністративними методами.

Методи непрямой дії передбачають опосередкований вплив держави на регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності. Це економічні методи, до яких доцільно віднести методи економічного планування та економічного прогнозування, механізмів амортизаційної політики, економічного заохочення, дольової участі у фінансуванні наукових досліджень [2].

Державну політику у сфері впровадження інновацій проводить Міністерство аграрної політики та продовольства України та Міністерство освіти і науки Украї-

ни, яке координує діяльність Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України.

У своїй діяльності Міністерство аграрної політики та продовольства України керується: Конституцією України, Законом України «Про Кабінет Міністрів України», Законом України «Про центральні органи виконавчої влади», Положенням про Міністерство аграрної політики та продовольства України, затвердженим Указом Президента України від 23 квітня 2011 р. № 500 та іншими нормативно-правовими актами України. Міністерством аграрної політики та продовольства розроблено «Державну цільову програму розвитку українського села». У процесі виконання Програми формується інвестиційно-інноваційна модель розвитку сільського господарства, що зумовлено посиленням конкурентної боротьби на ринку сільськогосподарської продукції та інтеграції України у міжнародний економічний простір.

Формування зазначеної моделі забезпечується шляхом:

- ✦ розроблення та виконання державних, регіональних та інших програм розвитку галузі;
- ✦ досягнення випереджувальних темпів приросту інвестицій за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел;
- ✦ використання на конкурсних засадах бюджетних коштів для інвестиційних проектів соціально-економічного розвитку села;
- ✦ спрямування однієї третини надходжень до дорожніх фондів на інноваційний розвиток шляхової мережі у сільській місцевості;
- ✦ створення економічних умов для розвитку органічного землеробства;
- ✦ формування та розвитку інфраструктури дорадчої діяльності, здійснення заходів щодо підвищення ефективності функціонування дорадчих служб.

Здійснення заходів, спрямованих на формування інвестиційно-інноваційної моделі розвитку сільського господарства, забезпечить надходження близько 20 млрд гривень інвестицій у галузь з 2015 р.

Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України (Держінформнауки України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки України. Держінформнауки України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для реалізації державної політики у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, інформатизації, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, створення умов для розвитку інформаційного суспільства [7].

Основними завданнями Держінформнауки України є:

- ✦ реалізація державної політики у сфері наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, інформатизації, формування, використання і захисту державних електронних інформаційних

ресурсів і створення умов для розвитку інформаційного суспільства;

- ✦ внесення на розгляд Міністра пропозицій щодо формування державної політики у зазначених сферах.

Заходи Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009 – 2013 роки», затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 14 травня 2008 року за № 447, спрямовані на комплексну розбудову інноваційної інфраструктури, як на загальнодержавному так і регіональному рівнях. Значна увага приділяється створенню інноваційних структур для активізації інноваційної активності малого і середнього бізнесу, вузівської та академічної науки. Зокрема, завдання та заходи Програми спрямовані на:

- ✦ розвиток інноваційної інфраструктури для підтримки малого інноваційного бізнесу;
- ✦ створення у вищих навчальних закладах цілісної системи інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності;
- ✦ створення розгалуженої інноваційної інфраструктури за участю наукових установ;
- ✦ створення інфраструктури фінансового забезпечення інноваційної діяльності;
- ✦ створення системи забезпечення інноваційної діяльності в регіонах.

Реалізація заходів програми здійснюється, головним чином, за рахунок небюджетних коштів.

Незважаючи на неодноразові звернення Держінформнауки до Мінфіну та Кабінету Міністрів України, виконання заходів Програми за рахунок коштів державного бюджету в 2013 р. не фінансується.

У Житомирському національному агроекологічному університеті продовжується робота, спрямована на активізацію розвитку інноваційної діяльності в регіоні. З цією метою перед Кабінетом Міністрів України ініційовано питання про створення Поліського центру еколого-енергетичних технологій, який забезпечуватиме проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у сфері виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива.

Сприятиме інноваційному розвитку аграрної науки та освіти, інтеграції з агропромисловим виробництвом у межах регіонального кластера сільського господарства і створений відповідно до наказу Мінагрополітики від 12 листопада 2012 р. № 2616 Інноваційний центр аграрних технологій Дніпропетровського державного аграрного університету.

Нормативно-правове забезпечення інноваційної діяльності та трансферу технологій:

– Постановою Кабінету Міністрів від 12 березня 2012 р. № 294 «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2012 – 2016 роки» затверджено середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності загальнодержавного рівня. Для реалізації середньострокових пріоритетних напрямів згідно з пунктом 3 статті 6 Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 08.09.2011 р.

№ 3715-VI державою можуть запроваджуватися заходи з підтримки суб'єктів інноваційної діяльності;

– Постановою Кабінету Міністрів України від 17 травня 2012 р. № 397 «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності галузевого рівня на 2012 – 2016 роки» затверджено середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2012 – 2016 рр.;

– Постановою Кабінету Міністрів України від 6 червня 2012 № 573 «Про внесення змін до Порядку державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів» передбачено спрощення та уточнення процедури державної реєстрації інноваційних проектів і скорочення термінів її проведення шляхом розгляду інноваційних проектів за принципом «єдиного вікна», тобто забезпечення кваліфікування інноваційних проектів у центральному органі виконавчої влади відповідальному за реалізацію державної політики у сфері наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності. У зв'язку з прийняттям цього законодавчого акта вносяться зміни до діючого порядку державної реєстрації інноваційних проектів з урахування змін, що відбулися в системі державного управління в інноваційній сфері;

– Постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2012 р. № 701 засновано Премію Уряду за розробку та впровадження інноваційних технологій, яка присуджується за особливі досягнення в розробці та впровадженні інноваційних технологій у виробництво і виведення на ринок вітчизняної інноваційної продукції у рамках реалізації інноваційних проектів. Ця премія стане додатковим стимулом для українських вчених та інноваторів.

Прийнято Закон України від 2 жовтня 2012 р. № 5407-VI «Про внесення змін до Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», мета якого – активізація діяльності у сфері трансферу технологій, забезпечення комерціалізації наукових розробок, вдосконалення нормативно-правової бази в науково-технічній та інноваційній сферах, ефективне використання науково-технічного потенціалу України, а також чітке визначення механізмів реалізації окремих положень Закону [7].

Окремою ділянкою аналізу державного регулювання інноваційного розвитку є інституціональне забезпечення її моніторингу та прозорості. Під вказаними поняттями слід розуміти наявність повної інформації стосовно процесів, за допомогою яких вона відбувається, та її доступність усім суб'єктам інноваційної діяльності та іншим зацікавленим особам та установам. Велику роль у вирішенні вказаної проблеми є аналіз стану інформаційного забезпечення. Оцінюючи стан інформаційного забезпечення впровадження інновацій у сільському господарстві України, можна стверджувати, що розуміння важливості цієї проблеми є як з боку держави, так і суб'єктів підприємництва. Досить зазначити, що навіть державна статистика не має вичерпної інформації щодо організаційних форм впровадження інновацій у сільському господарстві.

Задля вирішення цієї проблеми ми підтримуємо думку Лупенка Ю. О., Жука В. М., Мельничука Б. В. щодо запровадження відомчої аграрної статистики. У своїй науковій праці «Стратегічні напрями інформаційно-аналітичного забезпечення розвитку сільського господарства України на період до 2020 року» автори пропонують покращення сучасного стану аграрної статистики [8].

Важливе місце у налагодженні ефективного інформаційного забезпечення державного галузевого управління відводиться запровадженню системи відомчої аграрної статистики. Це пов'язано з існуванням в аграрній сфері значної кількості різноманітних дрібних форм господарювання.

Наявність особливостей галузі аграрного виробництва, а також стандартизована для всіх галузей фінансова (бухгалтерська) звітність, обмеженість її показників виділяють дані дослідження в окрему ланку та зумовлюють їх актуальність як на теоретичному, так і на державному – нормативно-правовому рівнях.

Початковим етапом її вирішення стане розробка Концепції формування системи відомчої аграрної статистики з метою ефективного інформаційного забезпечення державного галузевого управління. Розв'язання цієї проблеми потребує прийняття низки законодавчо-нормативних актів.

Метою відомчої аграрної статистики є збір, обробка, узагальнення і аналіз розширеної інформації з «тестових» господарств про процеси, що відбуваються в сільському господарстві України та її регіонах з метою вивчення масових суспільних явищ, стану і розвитку галузі, вдосконалення економічного механізму господарювання та відпрацювання ефективної аграрної політики.

Для забезпечення методичного супроводу відомчої сільськогосподарської статистики важливим є створення спеціальної Комісії при Міністерстві аграрної політики та продовольства України. До її складу мають увійти переважно експерти сільськогосподарського виробництва, а також співрозмірна кількість осіб, які безпосередньо зайняті у сільському господарстві. До компетенції Комісії входить розробка форм статистичного спостереження та методики формування показників до цих форм, формування вибірки господарств (мережі тестових господарств).

Основою інформаційного забезпечення відомчої статистики сільського господарства має стати системний бухгалтерський облік, що обов'язково централізовано організовується у підприємствах мережі тестових господарств. Організація облікового забезпечення має забезпечити однакові підходи до ведення бухгалтерського обліку в усіх тестових господарствах [8].

Вищесказане далеко не вичерпує всіх методів, напрямів та інструментів державної підтримки агропромислового виробництва та його основної ланки – сільського господарства. Досвід розвинутих країн доводить, що основним змістом державного регулювання сільського господарства залишається регулювання доходності та рентабельності сільськогосподарських виробників. Для цього потрібно бюджетне фінансування.

На можливостях впровадження інновацій у сільському господарстві позначається певна специфіка галузі. Інновація у сільськогосподарському виробництві потребує попередньої оцінки її впливу на аграрний (земельний) фонд, біологічні активи тощо. За рахунок цих факторів у сільському господарстві вищий ризик при впровадженні інновацій.

Інноваційний розвиток аграрної сфери України має бути скоординований з розвитком на регіональному рівні, на якому відсутні територіальна стратегія інноваційного розвитку і конкурентного змагання за інвестиції інноваційної сфери, попит на інноваційну продукцію та слабе стимулювання інноваційної діяльності [2].

Для активізації розвитку організаційних форм впровадження інновацій у сільському господарстві України необхідно залучати не тільки державні, а й ринкові регулятори інноваційного розвитку сільського господарства.

В умовах переходу до ринкової економіки вступають в силу її закони. Ринковий регулятор виконує важливу соціальну роль. Через систему ринкових цін він справляє визначальний вплив на розподіл доходів серед суб'єктів господарювання.

У системі ринкових регуляторів роль головного контролюючого механізму відіграє конкуренція. Саме конкурентоспроможність змушує сільськогосподарських товаровиробників задовольняти суспільні потреби найкращим чином. Механізм ринкової конкуренції примушує виробників до ефективної діяльності, використання прогресивних технологій, удосконалення якісних характеристик та оновлення номенклатури виробів, поліпшення організації виробництва та управління, зниження витрат.

Для досягнення конкурентоспроможності продукції АПК на внутрішньому і світовому ринках особливо актуальною стає проблема переведення аграрної економіки на інноваційну модель розвитку.

З'єднуючись із конкуренцією, ринкові регулятори утворюють єдиний економічний метод ринкового господарювання, що змушує виробника (продавця) враховувати інтереси і запити споживачів (покупців), виробляти ту продукцію і надавати ті послуги, які їм потрібні й тому можуть бути продані на товарному ринку.

Перехід до широкого використання ринкових регуляторів економіки припускає пошук нових організаційних форм впровадження інновацій та вдосконалення організаційно-економічного механізму трансферу інновацій у сільському господарстві.

Ринкові регулятори інноваційного розвитку дозволяють впроваджувати досягнення НТП за допомогою трансферу технологій. Одним з ринкових регуляторів дифузних процесів є трансферт інновацій.

Трансфер технологій поділяється на комерційний і некомерційний.

Комерціалізація технологій (комерційний трансфер) – це елемент трансферу, при якому споживач (покупець) виплачує винагороду власнику (який може бути, а може і не бути розробником) технології в тій чи іншій формі і розмірах, обумовлених взаємоузгодженими до-

говірними умовами. До комерційних форм передачі технологій належать ліцензійні угоди, інжиніринг, контракти і субконтракти на проведення спільних НДДКР і виробничу кооперацію (у тому числі на створення спільних підприємств), інвестиційні та інші види угод, пов'язані передачею та захистом прав на інтелектуальну і промислову власність. Комерційний трансфер технологій зазвичай реалізується на 2 – 5-й стадіях інноваційного процесу.

У свою чергу, *дифузія науково-технічних знань та інформації*, на відміну від комерціалізації технологій, є некомерційним елементом трансферу науково-технічних досягнень. Цей спосіб реалізується або в тих випадках, коли власник науково-технічного знання не усвідомлює, не має можливості або не зацікавлений в його комерціалізації, або у випадках, коли саме знання, будучи фундаментальним, базовим, не підлягає комерціалізації. Згідно з електронним словником «Глоссарій. ru», дифузія – це «поширення і прийняття інновацій, інформації, елементів культури та інших об'єктів у соціальної системи» [9].

Об'єктами некомерційного трансферу технологій є:

- ✦ науково-технічна та навчальна література, довідники, огляди стандарти, описи патентів, каталоги проспектів тощо;
- ✦ міжнародні конференції, симпозиуми, виставки;
- ✦ навчання і стажування вчених і фахівців на безоплатній основі або на умовах паритетного відшкодування витрат сторонами.

Що стосується дифузії інновацій, то це етап інноваційного процесу, у ході якого відбувається масове поширення матеріалізованих знань у вигляді нових продуктів або технологій, отриманих на попередніх етапах інноваційного процесу.

Дифузія інновацій – це процес, «за допомогою якого інновація поширюється по комунікаційних каналах в часі і в просторі серед учасників соціальної системи» [10].

Об'єктами дифузії інновацій є:

- ✦ новий або вдосконалений продукт;
- ✦ новий чи удосконалений технологічний процес.

Що ж до комерційного та некомерційного трансферу технологій, то його об'єктом є знання та інформація, отримані на етапі НДДКР, а не конкретна матеріалізована нова технологія чи новий продукт.

Необхідно чітко розділяти такі поняття, як «трансфер технологій» і «дифузія інновацій», оскільки у даних процесів абсолютно різні об'єкти [11].

Найсильнішою загрозою ринковим регуляторам інноваційного розвитку сільського господарства є постійні зміни «правил гри» для бізнесу. Таким чином, державно-приватне партнерство сприятиме розвитку сільського господарства України.

ВИСНОВКИ

Роблячи висновки з усього вищезазначеного, можна сказати, що вся сукупність заходів із урегулювання державних і ринкових регуляторів інноваційного розвитку сільського господарства в процесі їх практичного

функціонування перетворюється в одне з головних завдань, які ставляться перед інноваційною системою. Рациональне поєднання державних і ринкових регуляторів інноваційного розвитку сільського господарства дозволить урегулювати ринкову стихію, що дасть можливість ринку інновацій бути керованим і прогнозованим, дозволить знайти нестандартні підходи у ситуації із диспаритетом, удосконалив організаційно-економічний механізм трансферу інновацій за допомогою повноцінної організаційної інфраструктури впровадження інновацій у сільському господарстві та сформував національну інноваційну модель сталого розвитку аграрного сектора економіки України. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Саблук П. Т.** Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект : монографія / П. Т. Саблук, О. Г. Шпикуляк, Л. І. Курило та ін.] – К. : ННЦ ІАЕ, 2010. – 706 с. – С. 485.
2. **Курило Л. І.** Інтелектуальний капітал в аграрній сфері економіки : монографія / Л. І. Курило. – К. : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2012. – 317 с.
3. **Мочерний С. В.** Економічний енциклопедичний словник : У 2 т. Т.1 / С. В. Мочерний, Я. С. Ларіна, О. А. Устенко, С. І. Юрій ; за ред. С. В. Мочерного. – Львів : Світ, 2005.
4. **Дем'яненко М. Я.** Фінансові проблеми формування та розвитку аграрного ринку : [доп. на Дев'ятих річних зборах Всеукр. конгр. вчених еконо-містів-аграрників 26 – 27 квіт. 2007 р.] / М. Я. Дем'яненко. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – С. 36.
5. Фінансово-економічний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cyclp.com.ua/content/view/271/1/1/16/#7213>
6. **Лузан Ю. Я.** Облік державної підтримки агропромислового виробництва / Ю. Я. Лузан, В. М. Жук, І. В. Герасимук. – К. : Видавництво «ТОВ «Юр-Агро-Веста», 2007. – 324 с.
7. Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dknii.gov.ua>
8. **Лупенко Ю. О.** Стратегічні напрями інформаційно-аналітичного забезпечення розвитку сільського господарства України на період до 2020 р. / Ю. О. Лупенко, В. М. Жук, Б. В. Мельничук, В. М. Метелиця [та ін.]. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 66 с.
9. Глоссарій.ru [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.glossary.ru/cgi-bin/gl_find.cgi?ph=%E4%E8%F4%F3%E7%E8%FF&action.x=22&action.y=12
10. **Rogers E. M.** Diffusion of innovations (4th ed.) / E. M. Rogers. – New York : The Free Press, 1995.
11. **Гареев Т. Ф.** Трансфер технологій і дифузія інновацій як елементи інноваційного процесу / Т. Ф. Гареев [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.innovbusiness.ru/content/document_r_67b2a439-34e2-4b91-b225-0699abcfe2a3.html
12. **Коденська М. Ю.** Державна підтримка розвитку аграрного сектора економіки / М. Ю. Коденська, А. В. Єремеєва // Економіка АПК. – 2013. – № 6. – С. 14 – 21.

Науковий керівник: Шпикуляк О. Г. – доктор економічних наук, старший науковий співробітник, учений секретар ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ

REFERENCES

- Dem'ianenko, M. Ya. *Finansovi problemy formuvannia ta rozvytku ahromoho rynku* [The financial problems of formation and development of the agricultural market]. Kyiv: NNTs IAE, 2007.
- “Derzhavne ahentstvo z pytan nauky, innovatsii ta informatyzatsii Ukrainy” [State Agency on Science, Innovations and Informatization of Ukraine]. <http://dknii.gov.ua>
- “Finansovo-ekonomichni slovnyk” [Financial and economic dictionary]. <http://cyclp.com.ua/content/view/271/1/1/16/#7213>
- Gareev, T. F. “Transfer tekhnologiy i diffuziia innovatsiy kak elementy innovatsionnogo protsessa” [Technology transfer and diffusion of innovation as the elements of the innovation process]. http://www.innovbusiness.ru/content/document_r_67b2a439-34e2-4b91-b225-0699abcfe2a3.html
- Hlossarii.ru. http://www.glossary.ru/cgi-bin/gl_find.cgi?ph=%E4%E8%F4%F3%E7%E8%FF&action.x=22&action.y=12
- Kurylo, L. I. *Intelektualnyi kapital v aharnii sferi ekonomiky* [Intellectual capital in the agricultural sector of the economy]. Kyiv: Instytut aharnoi ekonomiky, 2012.
- Kodenska, M. Yu., and Yeriemieieva, A. V. “Derzhavna pidtrymka rozvytku ahromoho sektora ekonomiky” [State support of the agricultural sector]. *Ekonomika APK*, no. 6 (2013): 14-21.
- Lupenko, Yu. O., Zhuk, V. M., and Melnychuk, B. V. *Stratehichni napriamy informatsino-analitychnoho zabezpechennia rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy na period do 2020 r.* [Strategic directions of information and analytical support agriculture development in Ukraine for the period till 2020]. Kyiv: NNTs IAE, 2012.
- Luзан, Yu. Ya., Zhuk, V. M., and Herasymuk, I. V. *Oblik derzhavnoi pidtrymky ahropromyslovoho vyrobnytstva* [Accounting for government support of agricultural production]. Kyiv: Yur-Ahro-Vesta, 2007.
- Mochernyi, S. V., Larina, Ya. S., and Ustenko, O. A. *Ekonomichni entsyklopedychnyi slovnyk* [Economic Encyclopedic Dictionary]. Lviv: Svit, 2005.
- Rogers, E. M. *Diffusion of innovations*. New York: The Free Press, 1995.
- Sabluk, P. T., Shpykuliak, O. H., and Kurylo, L. I. *Innovatsiina diialnist v aharnii sferi: instytutsionalnyi aspekt* [Innovation in agriculture: institutional aspects]. Kyiv: NNTs IAE, 2010.